

فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شوشتر

سال پنجم، شماره دوازدهم، بهار ۱۳۹۰

تاریخ دریافت: ۸۹/۸/۱۹ تاریخ پذیرش: ۸۹/۱۲/۴

صص ۲۲۸ - ۲۱۱

بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیأت علمی (مطالعه موردی: دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر)

موسی مجتبابی^۱، مزده باقری^۲، علی اکبر احمدی^۳

چکیده

این پژوهش به روش پیمایشی از نوع توصیفی و با هدف بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر انجام شده است. اطلاعات مورد نیاز به وسیله پرسش‌نامه از اعضای هیأت علمی دانشگاه به روش نمونه‌گیری جمع‌آوری گردید. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS به شیوه توصیفی استفاده شده است. براساس یافته‌های پژوهش اکثر اساتید عضو مجامع علمی تخصصی منطقه‌ای و بین‌المللی نبودند. در محاوره زبان انگلیسی دچار مشکل هستند. اعضای هیأت علمی از منابع اطلاعاتی رسمی بیش از

mousamojtabaie@yahoo.com

۱- عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر

۲- مربی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر

۳- دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر

منابع اطلاعاتی غیر رسمی استفاده می‌نمایند. از منابع اطلاعاتی رسمی مانند کتاب‌ها و تک‌نگاشت‌ها، نشریات چاپی و تخصصی، اینترنت، نشریات تخصصی الکترونیکی، و پایگاه‌های اطلاعاتی به منظور ارتقاء کیفیت تدریس، نگارش مقالات علمی، حفظ مرتبه علمی و آموزشی، و روزآمد کردن اطلاعات استفاده می‌کنند. مهمترین عواملی که مانع دستیابی به اطلاعات مورد نیاز اعضای هیأت علمی واحد شوستر شده است عبارتند از: کمبود منابع در کتابخانه، کمبود نیروی انسانی متخصص کتابداری و اطلاع‌رسانی، نبود سالن مطالعه مناسب برای اعضای هیأت علمی، عدم روزآمد بودن منابع موجود، و فقدان بانک‌های اطلاعاتی تخصصی. عواملی که باعث عدم استفاده از اینترنت گردیده است: عدم وجود اینترنت در دانشگاه، پایین بودن سرعت اینترنت، و عدم آموزش کافی در زمینه اینترنت است.

واژه‌های کلیدی: نیازهای اطلاعاتی، رفتار اطلاع‌یابی، اعضاییات علمی

مقدمه

نیازهای اطلاعاتی روزافزون جامعه دانشگاهی و لزوم دستیابی به اطلاعات مناسب به ویژه در عصر اطلاعات ضرورت بررسی وضعیت کتابخانه‌های دانشگاهی را ایجاد می‌کند. این کتابخانه‌ها به عنوان مهم‌ترین مراکز کسب اطلاعات برای دانشجویان و به خصوص اعضای هیأت علمی از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند، اما گاهی عدم شناخت و یا عدم آگاهی استفاده‌کنندگان نسبت به منابع و امکانات موجود از یک سو و عدم شناخت کتابخانه از نیازهای واقعی استفاده‌کنندگان از سوی دیگر موجب می‌شود که خدمات مناسبی ارائه نشود و مراجعه‌کنندگان در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز خود با مشکل مواجه شوند. لذا یکی از مهم‌ترین روش‌های اصلاح هر سیستم، ارزیابی است یعنی مقایسه آنچه که هست با آنچه که باید باشد و این امر ارتقاء کمی و کیفی کتابخانه را در پی خواهد داشت. محمل‌های اطلاعاتی هم از نظر نوع و هم از نظر شکل ظاهری نسبت به گذشته متفاوت و شامل چاپی و غیر چاپی شده‌اند که هر کدام با انواع گوناگون خود نیازهای اطلاعاتی را تحت تأثیر قرار داده‌اند. امروزه شاهد آن هستیم که حضور فیزیکی دانشجویان و به خصوص اعضای هیأت علمی به کتابخانه کم رنگ

تر شده است. این به معنای استفاده نکردن از اطلاعات نبوده، بلکه رفتار اطلاع‌جویی و روش کار آنان تغییر کرده، به طوری که هر روز استفاده از اطلاعات و اینترنت در خانه و محل کار بیشتر می‌شود. یعنی تغییر در تکنولوژی و یا پیشرفت آن باعث توسعه سیستم‌های اطلاع‌رسانی نوین شده و این امر باعث تغییر در نیازهای اطلاعاتی گشته. ما باید اطلاعات مورد نیاز کاربران خود را به هر شکلی که آنها می‌خواهند فراهم نماییم. سازماندهی و اشاعه اطلاعات چنانچه منطبق با نیازهای واقعی استفاده‌کنندگان نباشد، کاری جز اتلاف وقت و سرمایه نخواهد بود. بنا بر این، بر آن هستیم با ارزیابی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیأت علمی و شناخت دقیق نیازهای آنان در آینده دست به انتخاب منابعی بزنیم که هم ارتباط بیشتری با علائق موضوعی آنها داشته باشد و هم با اطلاع‌جویی و روش کار آنان نیز منطبق‌تر باشد.

بیان مسأله

اطلاعات و اطلاع‌رسانی نقش مهمی در توسعه و پیشرفت جوامع را به عهده دارد. امروزه اشاعه اطلاعات اهمیتی بیشتر از ذخیره مدارک یافته است. دستیابی به اطلاعات صحیح و روزآمد در هر مرحله از تحقیق ضروری و با اهمیت است. از طرفی تعداد بسیاری از محققان کشور را دانشگاهیان تشکیل می‌دهند و به نظر می‌رسد که مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات آنها کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی دانشگاهی و تخصصی باشد. در اغلب موارد استفاده‌کنندگان در امر دستیابی به اطلاعات لازم دچار مشکل می‌شوند. مهم‌ترین عوامل مؤثر در عدم دستیابی عبارتست از عدم آشنایی یا عدم آگاهی استفاده‌کنندگان از امکانات موجود در مراکز اطلاع‌رسانی، عدم آشنایی با منابع کتابخانه، عدم شناخت نقش واسطه‌ای کتابداران و ... که این عوامل مربوط به استفاده‌کنندگان است.

اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها به عنوان گروهی که امر مهم آموزش و پژوهش را در مراکز آموزش عالی به عهده دارند، از جمله کاربران مراکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌ها هستند که نیازهای اطلاعاتی متفاوت با توجه به زمینه‌ی موضوعی و حوزه‌ای که در آن پژوهش و فعالیت می‌نمایند دارند. در واقع سیاست گسترش مجموعه و مجموعه سازی مراکز اطلاع

رسانی باید تابعی از این بررسی‌ها باشد و اگر به این مهم بهاء داده شود، می‌توان انتظار داشت که درصد بیشتری از نیازهای اطلاعاتی کاربران توسط مجموعه و منابع این مراکز برآورده شود.

سرعت بخشیدن به اطلاع‌یابی استفاده‌کنندگان، از رسالت‌های حرفه‌ای اطلاع‌رسانی است. برای رسیدن به سرعت لازم، شناخت استفاده‌کنندگان، نیازهای آنان و روش‌هایی که برای کسب اطلاعات به کار می‌گیرند، ضروریست. بررسی رفتار اطلاع‌یابی استفاده‌کنندگان می‌تواند برای ارائه خدمات مناسب، سودمند باشد و مراکز اطلاع‌رسانی را در برنامه‌ریزی‌های لازم یاری نمایند (پالمکوئیست^۱، ۱۹۹۸، ص ۳).

بررسی عوامل مرتبط با رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی می‌تواند به شناخت بیشتر این قشر و آگاهی از روش‌ها، انگیزه‌ها، نیازها و مهارت‌های اطلاع‌یابی آنان منجر شود و مشکلات آنها را در دسترسی به اطلاعات مورد نیاز مشخص سازد. مدیران کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی پس از آگاهی از موارد فوق می‌توانند با برنامه‌ریزی‌های مناسب زمینه را برای دسترسی پژوهشگران به اطلاعات مورد نیاز فراهم آورند.

امروزه مسأله دسترسی، بازیابی اطلاعات و مشکلات مربوط به آن را از ارکان هر نظام، مؤسسه و هر مکانی خاص قلمداد می‌کند، به طوری که برنامه‌ریزی صحیح جهت آشنایی با مجراها و روش‌های بازیابی و اجتناب از مشکلات مربوط، سبب بقاء سازمان‌ها و رفع مشکلات نیازمندان و شکوفایی آنها می‌شود. حجم روزافزون تولید اطلاعات و تنوع آنها، محققین را بر آن داشته تا به سمت ابداع روش‌های گوناگون جهت دستیابی سریعتر به اطلاعات گام بردارند. در این پژوهش، سعی می‌شود کیفیت و شیوه‌های رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر (جامعه مورد پژوهش) بررسی و میزان تأثیر عوامل و عناصر موجود در این راستا مشخص می‌شوند.

اهمیت و ضرورت انجام پژوهش

با توجه به اهمیتی که اطلاعات و به ویژه اطلاعات روز آمد برای اساتید دارد و نیز رشد بسیار سریع دانش و تحولات و پیشرفت‌های مداوم علوم، لازم است که آخرین و جدیدترین اطلاعات از طریق روش‌های ممکن در اختیار این گروه قرار گیرد. زیرا ارائه خدمات مناسب اطلاعاتی منجر به ایجاد مجموعه کامل و مناسبی خواهد شد که از یک سو از صرف بودجه‌های غیر ضروری و خریدهای نادرست کاسته و از طرفی سازماندهی منابع کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی و ارائه خدمات بهینه خواهد شد و همچنین در رفع کاستی‌های احتمالی موجود، بهبود مجراهای دستیابی به اطلاعات و در نهایت به ارتقاء سطح کیفی خدمات آموزشی و پژوهشی کمک نمایند.

اهداف تحقیق

هدف کلی: مهم‌ترین هدف این پژوهش بررسی و مطالعه نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر و شناسایی عوامل مؤثر بر آن است.

اهداف اختصاصی این پژوهش عبارتند از:

- ۱- تعیین روش‌های جستجوی اطلاعات تخصصی اعضای هیأت علمی واحد شوشتر.
- ۲- تعیین هدف و انگیزه اعضای هیأت علمی واحد شوشتر از جستجوی اطلاعات به ترتیب اولویت.
- ۳- تعیین میزان استفاده اعضای هیأت علمی واحد شوشتر از منابع اطلاعاتی رسمی و غیر رسمی جهت دستیابی به اطلاعات مورد نیاز.
- ۴- تعیین موانع و مشکلات اعضای هیأت علمی واحد شوشتر جهت دستیابی به اطلاعات مورد نیاز.
- ۵- تعیین میزان رضایت اعضای هیأت علمی واحد شوشتر از شیوه اطلاع‌رسانی کتابخانه در خصوص معرفی جدیدترین منابع اطلاعاتی رسیده.

متغیرهای تحقیق

متغیرهای این پژوهش عبارتند از:

متغیر مستقل: نیازهای اطلاعاتی اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر.
متغیر وابسته: رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر برای دستیابی به اطلاعات مورد نیاز.

تعاریف عملیاتی واژه‌های پژوهش

نیازهای اطلاعاتی^۱: نیازهای اطلاعاتی به اطلاعاتی مربوط می‌شود که افراد برای کارایی در انجام وظایف شغلی، کسب رضایت در حل مسائل و مشکلات، یا دنبال کردن علائق خاص «باید» از آن برخوردار باشند (بابایی، ۱۳۷۸، ص ۳۳).

رفتارهای اطلاع‌یابی^۲: منظور از رفتار اطلاع‌یابی، همان رفتارهای ارتباطی کاربران برای گیری از منابع کتابخانه‌ای است که این رفتارها، جنبه‌های مختلفی از رفتارهای اطلاع‌یابی را شامل می‌شود. مانند: انگیزه‌ها و هدف‌های جستجوی اطلاعات، روش‌ها و ابزار دستیابی به اطلاعات، نحوه‌ی شناسایی، جستجو و کسب اطلاعات مورد نیاز، که همه‌ی این موارد معرف رفتارهای اطلاع‌یابی آنان است.

بازیابی اطلاعات^۳: منظور از این بحث پیدا کردن اسناد و مدارک یا دانسته‌ها و اطلاعات خاص مورد نیاز که در اسناد و مدارک کتابخانه یا مجموعه‌های دیگر موجود است، به وسیله بازیابی و بررسی آنها (سلطانی، ۱۳۷۹: ۵۵).

منابع اطلاعاتی^۴: در این پژوهش منظور از منابع اطلاعاتی، منابع مرجع، غیر مرجع از جمله منابع چاپی و غیر چاپی، رسمی و غیر رسمی است.

- 1 Information Needs
2. Information Seeking behavior
3. Information retrieval
4. Information sources

منابع اطلاعاتی چاپی^۱: منابع اطلاعاتی چاپی شامل: کتاب، مجله، پایان نامه، کتابشناسی، نمایه نامه و چکیده نامه، جزوات استاندارد، پروانه ثبت اختراع و نظایر آنها، که در قالب چاپی و روی کاغذ در اشکال مختلف منتشر می‌شوند، می‌باشند (نوشین فرد، ۱۳۸۴، ص ۴۱).

منابع اطلاعاتی غیر چاپی^۲: منابع اطلاعاتی غیر چاپی شامل: منابع اطلاعاتی که بر روی محمول‌های غیر چاپی مانند نوار کاست، نوار ویدئو، فیلم، اسلاید، عکس، لوح فشرده و نظایر آنها ارائه می‌شوند، می‌باشند (نوشین فرد، ۱۳۸۴، ص ۴۱).

منابع اطلاعات رسمی^۳: منابع اطلاعات رسمی شامل: تمام منابع اطلاعاتی چاپی، دیداری-شنیداری، و نرم افزارهای رایانه‌ای می‌باشند.

منابع اطلاعاتی غیر رسمی^۴: منابع اطلاعاتی غیر رسمی شامل کلیه اطلاعاتی است که به صورت شفاهی و یا به عبارتی دیگر از طریق مشاوره با استادان و متخصصان، حضور در همایش‌ها و انجمن‌های تخصصی و مانند آنها بدست می‌آید.

مجموعه‌های دسترسی به اطلاعات^۵: در این پژوهش مجاری دسترسی به اطلاعات شامل (کتابخانه مرکزی دانشگاه، شرکت در کنفرانس‌ها و سمینارها، انجمن‌های علمی تخصصی، مشاوره با همکاران و متخصصان داخل و خارج از مرکز، پایگاه‌های اطلاعاتی، شبکه‌های اطلاع‌رسانی و اینترنت است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

روش پژوهش و جامعه آماری

این پژوهش که به بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر می‌پردازد، به روش پیمایشی و از نوع توصیفی و تحلیلی انجام خواهد شد. جامعه آماری مورد پژوهش اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد طبق

1. Printed Information Sources
2. Non Printed Information Sources
3. Formal Information Sources
4. Informal Information Sources
5. Information Access Channels

آمار کارگزینی اعضای هیأت علمی واحد در سال تحصیلی ۸۹-۱۳۸۸ در این واحد دانشگاهی ۷۲۳ نفر مشغول به تدریس می‌باشند. که ۲۵۰ نفر از اعضای به صورت تصادفی ساده به عنوان نمونه آماری مورد پژوهش قرار گرفتند.

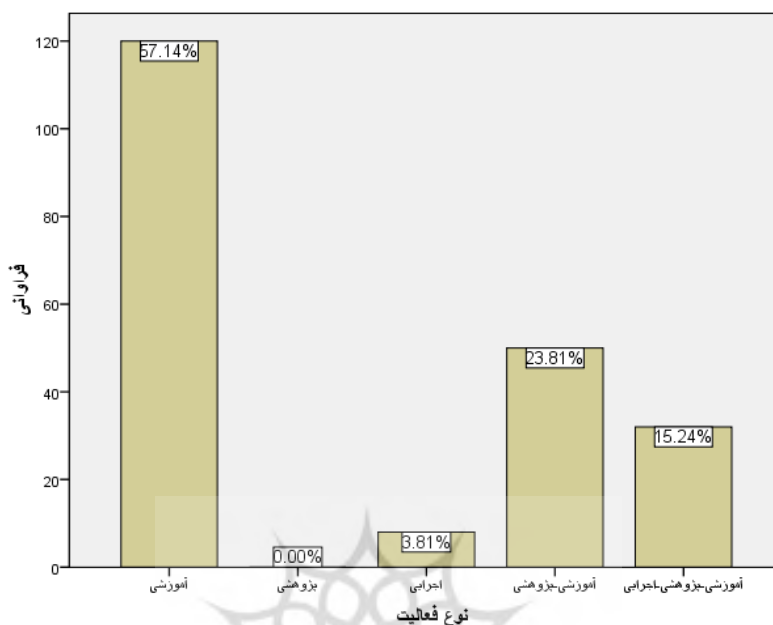
ابزارهای گردآوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات

ابزارهای گردآوری اطلاعات یک پرسشنامه ۲ قسمتی بوده که در بخش اول: اطلاعات فردی و اطلاعات عمومی پاسخگویان و در بخش دوم: رفتار اطلاع‌یابی و موانع و مشکلاتی که اساتید در جریان اطلاع‌یابی با آنها مواجه هستند، گنجانده شده است.

داده‌ها پس از جمع‌آوری و تنظیم برای یافتن درصد اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر بر اساس متغیرهایی مانند جنسیت، سن، مدرک تحصیلی، انگیزه و هدف آنها از جستجوی اطلاعات و منابع اطلاعاتی مورد استفاده (رسمی و غیر رسمی) جهت دستیابی به اطلاعات مورد نیاز با تشکیل جداول توزیع فراوانی از شاخص‌هایی مانند (فراوانی و درصد فراوانی) و آزمون لیکرت برای توصیف داده‌ها استفاده شد؛ لازم به ذکر است که برای تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها از نرم افزار علوم اجتماعی (SPSS)^۱ استفاده شده است.

بررسی فرضیه‌های پژوهش

فرضیه ۱ پژوهش: جستجوی اطلاعات در بین اعضای هیأت علمی واحد شوشتر به منظور دستیابی به اطلاعات آموزشی و پژوهشی است.

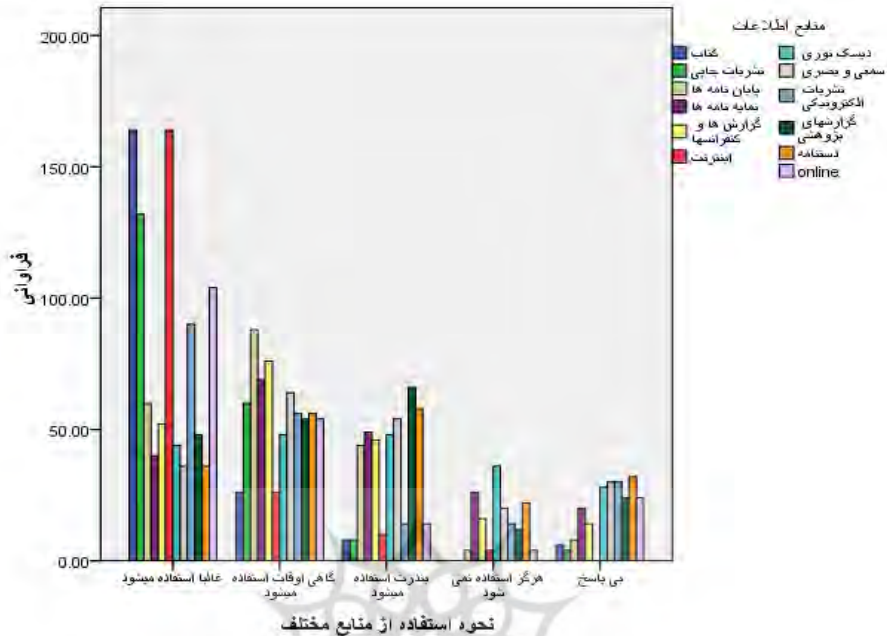

نمودار ۱. میزان ارائه مقاله توسط اعضای هیأت علمی

جستجوی اطلاعات در بین اعضای هیأت علمی به منظور دستیابی به اطلاعات آموزشی و پژوهشی است با توجه به جدول آزمون ناپاراستری کای-اسکور که میزان معنی دار آن Sig=0.000 (تا سه رقم اعشار صفر) و کوچکتر از خطای متداول ۵ درصد است یعنی Sig<0.05 لذا این فرضیه معنی دار بوده و تأیید می شود، بنا بر این جستجوی اطلاعات در بین اعضای هیأت علمی واحد شوشتر به منظور دستیابی به اطلاعات آموزشی و پژوهشی است.

فرضیه ۲ پژوهش: اعضای هیأت علمی واحد شوشتر برای دستیابی به اطلاعات حرفه‌ای خود از ابزارها و روش‌های متفاوت استفاده می‌نمایند.

اعضای هیأت علمی واحد شوشتر برای دستیابی به اطلاعات حرفه‌ای خود از روش‌های مختلف استفاده می‌کنند. با توجه به جدول متقاطع و آزمون کای-اسکور و آماره لگاریتم درست نمایی که در هر دو مورد Sig=0.000<0.05 لذا این فرضیه نیز پذیرش و تأیید می‌شود. بنابراین، اعضای هیأت علمی از روش‌های متفاوت استفاده می‌نمایند که مقادیر آن در جدول و نمودار آمده است.

نمودار ۲. استفاده از منابع اطلاعاتی رسمی برای دستیابی به اطلاعات

فرضیه ۳ پژوهش: اعضای هیأت علمی واحد شوشتر برای دستیابی به اطلاعات مورد نیاز

خود، با مشکل مواجه هستند.

اعضای هیأت علمی برای دستیابی به اطلاعات با مشکل مواجه هستند با توجه به آزمون کای-اسکور و آزمون لگاریتم دست‌نمایی و سطح معنی‌داری آنها که در هر مورد $Sig=0.000 < 0.05$ لذا این فرضیه تأیید و پذیرش می‌شود. بنا بر این، در واقع اعضای هیأت علمی برای دستیابی به اطلاعات با مشکل مواجه هستند.

جدول ۱. موانع دستیابی به اطلاعات

۲۰۴	بی پاسخ	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۲۰۴	۴۰	۴	۳	۵	۳	۲۳	۱۴	۴۲	۷۰	کمبود منابع در کتابخانه
۲۰۴	۱۰۴	۴۲	۱۰	۸	۶	۱۰	۴	۸	۱۲	ناتوانی در استفاده از رایانه
۲۰۴	۸۶	۶	۶	۱۴	۲۰	۱۲	۲۴	۱۲	۲۴	کمبود نیروی متخصص کتابداری و اطلاع رسانی
۲۰۴	۴۴	۴	۴	۱۲	۶	۱۴	۳۲	۴۶	۴۲	عدم روزآمد بودن منابع موجود
۲۰۴	۶۰	۶	۴	۱۰	۱۴	۲۲	۲۴	۲۲	۴۲	نبودن سالن مطالعه مناسب برای اعضای هیأت علمی
۲۰۴	۱۱۲	۲۲	۳۲	۱۲	۱۲	۴	۸	۰	۲	عدم مهارت فردی در جستجوی منابع
۲۰۴	۱۱۶	۲۸	۶	۸	۲۴	۶	۴	۷	۵	برخورد نامناسب کتابداران
۲۰۴	۹۸	۸	۶	۱۲	۱۴	۲۶	۱۴	۶	۲۰	نارسایی قوانین و مقررات کتابخانه برای اعضای هیأت علمی
۱۶۳۲	۶۶۰	۱۲۰	۷۱	۸۱	۹۹	۱۱۷	۱۲۴	۱۴۳	۲۱۷	جمع

منابع دستیابی به اطلاعات

فرضیه ۴ و ۵ پژوهش: اعضای هیأت علمی واحد شوشتر برای دستیابی به اطلاعات

مورد نیاز خود از منابع چاپی استفاده می‌نمایند. و اعضای هیأت علمی واحد شوشتر برای دستیابی به اطلاعات مورد نیاز خود از خدمات اینترنتی استفاده می‌نمایند.

با توجه به سطح معنی‌داری آزمون t استودنت که $\text{Sig}=0.981 > 0.05$ لذا تفاوت معنی‌داری

بین استفاده اعضای هیأت علمی از منابع چاپی و خدمات اینترنتی وجود ندارد. بنا بر این، در هر

دو مورد یعنی منابع چاپی و خدمات اینترنتی، اعضای هیأت علمی به صورت تقریباً متفاوتی استفاده می‌کنند. به عبارت دیگر فرضیه ۴ و ۵ پذیرش می‌شود.

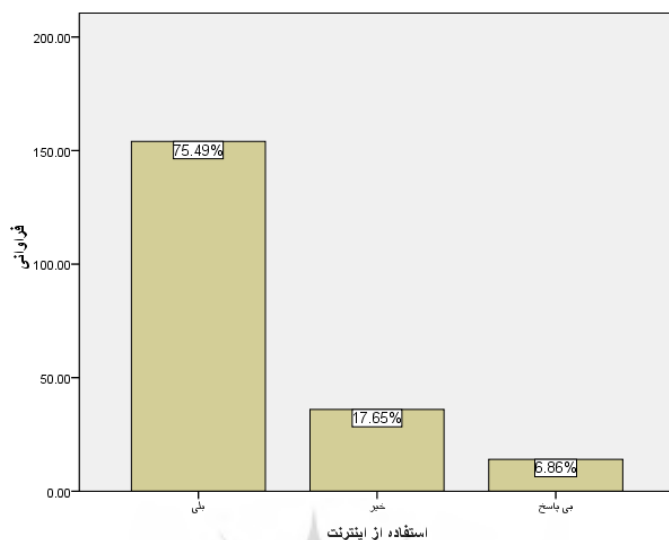
نمودار ۳. میزان استفاده از منابع چاپی و غیر چاپی

فرضیه ۶ پژوهش: اعضای هیأت علمی واحد شوشتر برای رسیدن به اهداف آموزشی و پژوهشی از خدمات اینترنتی استفاده می‌نمایند.

اعضای هیأت علمی واحد شوشتر برای رسیدن به اهداف آموزشی و پژوهشی از خدمات اینترنتی استفاده می‌نمایند.

با توجه به آزمون کای-اسکور که سطح معنی‌داری آن $\text{Sig}=0.000 < 0.05$ بنا بر این، این

فرضیه پذیرش می‌شود.

نمودار ۴. میزان استفاده از اینترنت

نتیجه‌گیری

نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد اکثر پاسخ دهندگان قشر جوان ۴۰-۳۱ سال می‌باشند. اکثر اساتید عضو مجامع علمی تخصصی منطقه‌ای و بین‌المللی نبودند. در محاوره زبان انگلیسی دچار مشکل می‌باشند. اعضای هیأت علمی از منابع الکترونیکی رسمی بیش از منابع اطلاعاتی غیر رسمی استفاده می‌نمایند. از منابع اطلاعاتی رسمی مانند کتاب‌ها و تک‌نگاشت‌ها، نشریات چاپی و تخصصی، اینترنت، نشریات تخصصی الکترونیکی، و پایگاه‌های اطلاعاتی به منظور ارتقاء کیفیت تدریس، نگارش مقالات علمی، حفظ مرتبه علمی و آموزشی، و روز آمد کردن اطلاعات استفاده می‌کنند.

مهم‌ترین عواملی که مانع دستیابی به اطلاعات مورد نیاز اعضای هیأت علمی واحد شوشتر شده است عبارتند از: کمبود منابع در کتابخانه، کمبود نیروی انسانی متخصص کتابداری و اطلاع‌رسانی، نبود سالن مطالعه مناسب برای اعضای هیأت علمی، عدم روز آمد بودن منابع موجود، و فقدان بانک‌های اطلاعاتی تخصصی. اطلاع‌رسانی کتابخانه در زمینه معرفی

جدیدترین منابع اطلاعاتی رسیده دارای اشکال می‌باشد. عواملی که باعث عدم استفاده از اینترنت گردیده است: عدم وجود اینترنت در دانشگاه، پایین بودن سرعت اینترنت، و عدم آموزش کافی در زمینه اینترنت می‌باشد.

پیشنهادات

مطالعه و ارزیابی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیأت علمی تا حدودی موانع و مشکلات آنان در دستیابی به اطلاعات، کمبودها و اولویت‌ها را روشن ساخت در زیر پیشنهادات با توجه به نتایج حاصل شده از تحلیل داده‌های پژوهش ارائه گردید.

حدود یک سوم از پاسخ دهندگان به استفاده از خدمات اطلاع رسانی کتابخانه‌ی دانشکده‌ها اشاره کرده‌اند و دو سوم دیگر تا کنون از خدمات بهره‌برداری نکرده‌اند. این مسئله نشان می‌دهد که کتابخانه دانشکده‌ها باید برای شناساندن خدمات و توانمندی‌هایش بیش از پیش تلاش کنند.

۱- با توجه به اینکه یکی از مشکلات عمده اعضای هیأت علمی در دسترسی به اطلاعات ذکر شده است. لازم است کتاب‌ها و مجلات جدید به طور منظم تهیه شوند. به همین دلیل استفاده از نظرات و همکاری اعضای هیأت علمی در ایجاد مجموعه‌ای منطبق با نیازهای اطلاعاتی بسیار مؤثر خواهد بود.

۲- ایجاد واحدی به نام نیازسنجی که وظیفه آن تعیین نیازهای اطلاعاتی کارشناسان و مدیران سازمان در فواصل پنج ساله، سالانه، فصلی، ماهانه، هفتگی و یا روزانه باشد و این نیازها را به دیگر بخش‌های کتابخانه ارائه کند تا بتواند برای تعیین خدمات اطلاعاتی مورد نیاز تصمیم‌گیری کند.

۳- اولویت دادن به تهیه مقالات الکترونیکی و بانک‌های اطلاعاتی اشتراک در پایگاه‌های اطلاعاتی. بنا بر این، برای این امر اعتبار جداگانه‌ای در نظر گرفته شود.

۴- اعضای هیأت علمی اطلاعات را برای انجام فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی می‌خواهند، لذا پیشنهاد می‌شود اطلاعاتی فراهم شود که با شیوه‌های تدریس آنان مطابقت داشته باشد.

- ۵- با توجه به اینکه مواد کتابخانه‌ها جوابگوی نیازهای اطلاعاتی نیست امانت بین کتابخانه‌ای فعال شود یا از طرح‌الغدیر استفاده شود.
- ۶- با توجه به نتایج پژوهش و اینکه منابع غیر رسمی جهت تأمین اطلاعات مورد نیاز کمتر از منابع اطلاعاتی رسمی استفاده می‌شود؛ پیشنهاد می‌شود، امکاناتی جهت اجرا و برپا نمودن همایش‌ها و برای انتشار نتایج گردهمایی‌ها کوشش شود و همین‌طور در صورت لزوم فرصت‌های مطالعاتی ایجاد گردد.
- ۷- با توجه به اینکه استفاده از اینترنت در اولویت اول استفاده اعضای هیأت علمی در جهت جستجوی اطلاعات از منابع کامپیوتری می‌باشد، امکان دسترسی آسان و ارائه تسهیلات مناسب‌تر جهت دستیابی به اینترنت در دانشگاه و منزل برای اعضای هیأت علمی پیشنهاد می‌گردد.
- ۸- توجه به کتابخانه به عنوان مخزن اطلاعاتی و مرکز فهم آموزشی- پژوهشی و تخصیص بودجه برای توسعه و تقویت مجموعه کتابخانه و جذب نیروی انسانی.
- ۹- با توجه به اینکه اکثر پاسخ‌دهندگان قشر جوان و فعال و علاقه‌مند به فناوری‌های نوین اطلاعاتی هستند، برگزاری دوره‌های آشنایی از جمله دوره‌های آموزشی کوتاه مدت، همایش‌های تخصصی و کارگاه‌های آموزشی اعضای هیأت علمی با منابع اطلاعاتی پیشرفته و شیوه‌های به کارگیری آنها ضروری به نظر می‌رسد.
- ۱۰- ایجاد امکان استفاده اعضای هیأت علمی از کلیه امکانات موجود در کتابخانه اعم از اینترنت، شبکه‌های داخلی (اینترانت) جهت جذب آن دسته از اعضاء که برای مرتفع نمودن نیازهای اطلاعاتی خود کمتر به کتابخانه مراجعه می‌نمایند.
- ۱۱- ایجاد سالن مطالعه مناسب برای اعضای هیأت علمی و تجهیز آن با استفاده از چند دستگاه رایانه جهت جستجوی منابع اطلاعاتی مورد نیاز آنها.
- ۱۲- طبق نتایج حاصله نشریات چاپی و تخصصی در مرحله اول بیشترین میزان استفاده را دارند. بنا بر این، مجله‌های هسته‌ای هر رشته تعیین شود و با تخصیص اعتبار ارزی و با سفارش

منظم در تهیه مجموعه کاملی از مجله‌ها سعی گردد، و همچنین دوره‌های ناقص مجله‌های موجود تکمیل شود.

۱۳- شیوه اطلاع‌یابی کتابخانه‌هایی دانشکده‌ها با اتخاذ برنامه ریزی صحیح و منظم، استادان را از منابع تازه رسیده به کتابخانه (همچون تازه‌های کتاب، نشریات، و نرم افزارها و ...) آگاه نمایند، که این امر باعث صرفه جویی در وقت آنها می‌شود.

۱۴- برای بالا بردن انگیزه استفاده از منابع اطلاعاتی که تأثیر مطلوبی بر رفتارهای اطلاع‌یابی دارد، روزآمد کردن منابع و تهیه منابع جدید و ایجاد بخش‌هایی همچون بخش پایگاه‌های اطلاعاتی و مواد سمعی و بصری در کتابخانه دانشکده‌ها.

۱۵- آشنایی هر چه بیشتر اعضای هیأت علمی با روش‌های جستجوی اطلاعات الکترونیکی که این مسئله از طریق برگزار کارگاه آموزشی امکان پذیر است.

۱۶- مسلماً برای ارائه خدمات بهتر اطلاعاتی به نیروی انسانی متخصص، کارآمد، با تجربه و علاقه‌مند نیاز است. پیشنهاد می‌شود از میان افراد با مدرک کارشناسی و کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی تعدادی گزینش شود.

۱۷- ایجاد بخش ترجمه، در این بخش مقالات مورد نیاز در اختیار اعضای هیأت علمی قرار گیرد یا سفارش ترجمه بگیرد.

منابع

۱. آذرننگ، عبدالحسین؛ عینی، اکرم. «بررسی نیازهای اطلاعاتی مدیران و کارشناسان سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی وزارت آموزش و پرورش». فصلنامه کتاب. دوره پانزدهم. ۱۳۸۳. ۲: ۱۴۸-۱۶۸

۲. بابایی، محمود. نیازسنجی اطلاعات. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران. ۱۳۷۸.

۳. پائو، میراندالی. مفاهیم بازیابی اطلاعات. ترجمه اسداله آزاد و رحمت اله فتاحی. مشهد: دانشگاه فردوسی. ۱۳۷۸.

۴. حاجی‌عزیزی، نادیا؛ دخت‌عصمتی، محدثه؛ مرادی، شیما. «فراموشی سازمانی: رویکردی نوین در مدیریت دانش». فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات. دوره ۲. شماره ۲: صص ۳۱۷-۳۳۰.

۵. سرکارآرانی، محمدرضا. مدیریت دانش؛ جست و جو یا تولید دانش: چالش دو دهه اخیر دانشگاه‌ها و مؤسسات عالی ژاپن. تهران: قو... ۱۳۸۳
۶. سلطانی، پوری؛ راستین، فروردین. دانشنامه کتابداری و اطلاع رسانی: فارسی - انگلیسی و انگلیسی - فارسی. تهران: فرهنگ معاصر. ۱۳۷۹.
۷. نوشین فرد، فاطمه. «بررسی عوامل مرتبط با رفتار اطلاع یابی اعضاء هیأت علمی». فصلنامه کتاب. دوره ۱۶. شماره ۳: ۵۲-۳۹.
8. Plamaquist, R.A& kin, k.s, (1998), Modeling the users of information systems: some theories and methods, reference librarian, No. Go, pp. 3-12.
9. Slater, Margaret. (1998) Information needs of social Scientist landon: British library, search and development department.
10. Welson, Tom; Greene, Franceis. (1996). " The management Information Needs of cademic Heads of Departmetns in Universities: a Critical Success Factors Approach ". British library Research and Development Report, No. 6252: 123-139.

شرویش گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی